

Waarde bloedpaspoort blijft discussiepunt

‘We willen zo eerlijk mogelijk winnen’

Robert Crommentuyn

Topschaatsers Carl Verheijen en Claudia Pechstein gaan allebei niet naar de Olympische Spelen in Vancouver. De een vermeed het opzoeken van de medische grenzen, de ander ging er overheen.

Wellicht dat ik nu mijn studie weer ga oppakken. Maar het is nog een lange weg voordat ik mijzelf arts mag noemen. Ik heb een doctoraal op zak, maar alle coschappen heb ik nog voor de

boeg. Ik heb nu in elk geval tijd om erover na te denken.’

Langebaanschaatser Carl Verheijen zit niet in Vancouver. Bijna lukte het hem om zich te kwalificeren voor de Olympische Spelen. Maar het was net niet genoeg. Verheijen vertrok naar een vakantieadres in Frankrijk om de tegenslag te verwerken. Dat heeft tijd nodig, zegt hij aan de telefoon. ‘Pas na de Spelen zal ik het kunnen afronden. Al was het maar omdat ik nog op de reservelijst sta voor de 5000 en de 10.000 meter. Maar daar heb je niet veel aan. Ik ken geen voorbeelden van sporters die op het laatste moment uitvielen. Ik ga er niet vanuit dat ik alsnog naar Vancouver ga.’

100% dope free

De afgelopen twee jaar stond alles in het teken van de voorbereiding op Vancouver. Dat ging in medische zin minder ver dan veel mensen denken, zegt Verheijen. ‘De filosofie van het TVM-team is schoon en gezond sporten en zorgen voor een gezonde toekomst na de sportcarrière. Daaruit volgt dat wij de grenzen van het mogelijke niet opzoeken. Daarmee vermijden we dat we die grens overschrijden. In de praktijk betekent dat dat we wel werken met gezonde voeding en met rek- en strekoefeningen. Maar

Niet meedoen aan de Spelen is een zware tegenslag voor Carl Verheijen, die nu overweegt om zijn geneeskundestudie weer op te pakken.

beeld: ANP Photo

bijvoorbeeld niet met voedingssupplementen. Of met bivakkeren in hogedruktenten.’ Het is een aanpak waar Verheijen volledig achter staat. De schaatser is dan ook ambassadeur voor de campagne ‘100% dope free’ en zit namens de artsenfederatie KNMG in de adviesraad van de Dopingautoriteit. ‘Ik geloof er zelf in. Ik heb nooit doping gebruikt en toch de top gehaald. Als ik dat kan, waarom zou dat voor anderen dan niet gelden?’ Al is hij de eerste om

daar zelf een kanttekening bij te plaatsen. ‘Voor de jongeren van vandaag de dag is het misschien lastiger. Die zien Sven Kramer zó hard schaatsen. Voor deze generatie is de verleiding misschien groter dan dat hij voor mij was. Maar dan nog: als ik ooit het gevoel had dat ik zou moeten gebruiken om mee te doen, dan zou ik acuut zijn gestopt.’ ‘Afstand houden tot doping klinkt idealistisch, maar zo is het wel’, zegt Verheijen. Het verbaast

Pechstein en het bloedpaspoort

Meervoudig Olympisch kampioene Claudia Pechstein werd vorig jaar juli wegens het overtreden van de dopingregels voor twee jaar geschorst door de internationale schaatsunie (ISU). Er zijn echter nooit verboden substanties in haar bloed of urine aangetroffen. Pechstein is de eerste sporter die wordt bestraft vanwege afwijkende bloedwaarden in haar biomedische paspoort. De ISU vult dit biomedisch paspoort sinds 2000 met de resultaten van bloedtesten. Een groot aantal factoren die betrokken zijn bij de erytropoëse worden vastgelegd, waaronder hematocriet, hemoglobine en reticulocytenwaarden. Inmiddels zijn meer dan 11.000 bloedmonsters van ruim 1600 schaatsters geanalyseerd en verwerkt tot individuele bloedprofielen. Sinds 1 januari 2009 mag de ISU louter op basis van afwijkende bloedwaarden tot tuchtmaatregelen overgaan. Ook de wielervedicatie (UCI) en de internationale skifederatie (FIS) werken inmiddels met een bloedpaspoort.

Voor het opsporen van doping is vooral het percentage reticulocyten van belang. Dit percentage schommelt onder invloed van (recombinante) erytropoëtinepreparaten als Dynepo, Aranesp en Cera. Na toediening stijgt het percentage reticulocyten sterk, om daarna weer te dalen. Het is vooral een goede indicator voor dopinggebruik omdat de waarde niet kan worden gemanipuleerd, terwijl dat bij hematocriet en hemoglobine wel eenvoudig is.

De ISU beschouwt een reticulocytenpercentage tussen 0,4 en 2,4 procent als normaal. Bij Pechstein werden tijdens de wereldkampioenschappen allround in Hamar achtereenvolgens waarden van 3,49; 3,54 en 3,38 procent gemeten. Nog geen twee weken later was dat gedaald tot 1,37 procent. In november 2007 werd bij Pechstein ook al eens de abnormaal hoge waarde van 3,75 procent gemeten. Ook toen daalde het percentage daarna snel. In de hele ISU-databank zitten maar drie metingen boven de 3 procent, alle drie van Pechstein. Daar staat tegenover dat haar hematocriet- en hemoglobinewaarden in negen jaar tijd nooit de grens-

waarden hebben overschreden.

Pechstein houdt haar onschuld vol, zij is immers nooit positief bevonden. De Duitse schaatster beweert dat zij – mogelijk door een fysieke afwijking – over een natuurlijk hoog reticulocytenpercentage beschikt. Ook zou de testapparatuur niet deugen. Het sporttribunaal CAS hoorde twaalf – meest biomedisch geschoolde – getuigen en handhaafde het oordeel van de ISU. Na medisch onderzoek verwierpen de deskundigen onder meer congenitale sferocytose als verklaring voor de te hoge waarden. Twee weken geleden ving Pechstein ook bot in een civiele procedure tegen de dopingstraf. Desondanks blijft ze erop gebrand haar onschuld te bewijzen. Ze heeft de gegevens uit haar biomedische paspoort openbaar gemaakt (www.claudia-pechstein.de). Pechstein nodigt iedereen uit – met name geïnteresseerden met een medische scholing – zelf een oordeel te vormen. Een ontlastende verklaring van de hematoloog professor Winfried Gassmann moet daarbij behulpzaam zijn. Die stelt vast dat een toename van het aantal rode bloedcellen het doel van bloed-doping is. In haar bloedpaspoort is echter geen enkel verband te vinden tussen de waarden voor reticulocyten, hematocriet en hemoglobine. **RC**

Claudia Pechstein

beeld: ANP Photo

Pechstein is geschorst zonder dat ze ooit positief testte

dan ook niet dat de topschaatser weinig moeite heeft met de voortdurende dopingcontroles. 'Bij ons wordt elke zes weken bloed geprikt. Prima. We willen zo eerlijk mogelijk strijden. Ik heb meer moeite met privacybeperkende maatregelen. We moeten altijd doorgeven waar we zijn. Dat beperkt de bewegingsvrijheid. Na de

uitschakeling voor Vancouver besloot ik dat ik er even uit wilde en reed ik met mijn vrouw naar Frankrijk. Kort voor vertrek stonden dopingcontroleurs voor de deur. Waren ze later

gekomen, dan had ik een waarschuwing aan de broek. Ik zit nu in Frankrijk. Als ik spontaan bedenk dat ik even naar Parijs wil, dan kan dat niet. Ik zou liever hebben dat ze ons gewoon via ons mobieltje kunnen traceren, maar niet alle sporters denken er zo over.'

Onwaarheden

In de aanloop naar de Olympische Spelen waarde het dopingspook al weer vervaarlijk rond boven de hoofden van de sporters. De internationale skifederatie FIS liet weten dat er in aanloop naar de Winterspelen een zeer groot aantal dopingcontroles was uitgevoerd, vooral bij de langlaufers. Bij hen werden in negen maanden tijd 202 urine- en 831 bloedmonsters afgenomen. De 109 Italiaanse Olympiagangers moesten kort voor vertrek naar Vancouver een contract tekenen waarin is opgenomen dat een overtreding van de dopingregels een boete van

w100.000 euro oplevert. En in Duitsland ontstond opschudding omdat schaatscoryfee Annie Friesinger bezwaar maakte tegen begeleiding door ploegarts Gerald Lutz. Die had in de dopingaffaire rond de langeafstandsspecialiste Claudia Pechstein onwaarheden verkondigd. De affaire rond Pechstein houdt de gemoederen toch al bezig (zie *kader* op blz. 245). Veel mensen hebben er moeite mee dat zij is geschorst uitsluitend op basis van verdachte bloedwaarden. Volgens Verheijen heeft de internationale schaatsbond (ISU) toch een sterke zaak tegen haar. 'De mogelijkheid om te schorsen op basis van afwijkingen in het bloedpaspoort bestaat pas sinds 1 januari. De mogelijkheid is benut bij de eerste gelegenheid die zich voordeed. De schaatsbond is zorgvuldig te werk gegaan. Pechstein is een sporter met een grote naam. Het was eerder niet mogelijk om haar aan te pakken.'

Volgens Verheijen zul je de reticulocytenwaarden van Pechstein bij gezonde sporters niet aantreffen. 'Zelf zal ze gebruik natuurlijk niet bekennen, maar de gevonden waardes zijn zoveel hoger, dat het eigenlijk niet anders kan dan dat er doping in het spel is.' Volgens Verheijen waren haar resultaten ook wel opvallend goed na een eerdere dip, iets dat sporttribunaal CAS (zie *kader* op blz. 245) ook al opmerkte.

Gevaarlijk

Pechstein was dus al verdacht in schaatskringen. Dat ze nu is geschorst zonder dat ze ooit positief testte, zou de indruk kunnen wekken dat er sprake is van een subjectieve aanpak. Ten onrechte, vindt Verheijen. 'Daar heeft het niks mee te maken. De ISU weet al jaren dat er acht à negen dopingverdachte schaatsers zijn. Ze had alleen geen middelen om daartegen iets te ondernemen. Nu ze die wel hebben, is er meteen ingegrepen.'

Ondanks zijn medische achtergrond en belangstelling voor de dopingstrijd heeft Verheijen afstand bewaard tot de casus Pechstein. 'Haar precieze bloedwaarden ken ik niet. Ik heb haar website bewust niet bezocht. Hoe meer je weet, hoe gevaarlijker het wordt. Het wordt dan toch verleidelijker om de grens op te zoeken.' Over de validiteit van het bloedpaspoort als instrument kan hij dan ook geen inhoudelijke uitspraken doen. 'Ik vertrouw de ISU, de wereld dopingautoriteit WADA en de gespecialiseerde artsen waarmee ze samenwerken. Het is misschien wel iets waarin ik mij in mijn tweede leven zou willen verdiepen. Maar ook dat staat niet vast. Ik hou alles open.'

Het reglement biopaspoort van antidopingorganisatie WADA, de uitspraak van sporttribunaal CAS en een link naar een NRC-artikel over biostatisticus Faber vindt u bij dit artikel op www.medischcontact.nl.

100% Dope Free is een initiatief van de Dopingautoriteit en de atletencommissie van de NOC*NSF om sportprestaties te bevorderen zonder gebruik van verboden stoffen.